Turizm potensialının genişlənməsinə mühüm töhfə

Turizm sektorunun inkişafını sürətləndirmək üçün şaxələndirmə əsas şərtlərdən biridir. Bu prinsip inkişaf etmiş ölkələrin turizm strategiyalarında əsas dayaqlardan biri kimi çıxış edir. Əgər bir turizm məkanı yalnız bir istiqamətə fokuslanarsa, turistlərin yenidən geri qayıtması üçün yetərli səbəblər təqdim edə bilməz.

Bu baxımdan, inkişaf üçün ən mühüm istiqamətlərdən biri də turizmin formalaşdırılmasıdır ki, bu da ölkənin səyahət məkanı kimi cazibəsini əhəmiyyətli dərəcədə artıra bilər. Azərbaycan iqtisadiyyatında şaxələndirmənin prioritet olduğu bir dövrdə, xüsusilə də qeyri-neft sektorunun sürətli inkişafı fonunda turizm üçün xüsusi ayrılmış zonalarda kazinoların leqallaşdırılması ciddi şəkildə müzakirə olunan məsələlərdən birinə çevrilir. Azərbaycanın turizm sektoru böyük potensiala malik olsa da, beynəlxalq səviyyədə tanınma və brendləşmə baxımından hələlik kifayət qədər inkişaf etməyib.

Gürcüstan və Türkiyə kimi qonşu ölkələr öz təbii və mədəni irsini uğurlu brendinq kampaniyaları vasitəsilə dünya turizminə təqdim etməyi bacarıblar. Azərbaycan da bu sahədə rəqabətə davamlı mövqe formalaşdırmağa çalışır.

(davamı 11-ci səhifədə)

Turizm potensialının genişlənməsinə mühüm töhfə

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Dünyada kazinolar artıq sadəcə oyun məkanları deyil, inteqral turizm destinasiyalarına çevrilir. Məsələn, Makao (Çin) dünyanın aparıcı qumar mərkəzi kimi formalaşıb - orada turizm gəlirlərinin təxminən 90 faizi qumar oyunlarından əldə etdilər. Oxşar şəkildə, ABŞ-da Las-Veqas illik 70 milyard ABŞ dollarından çox iqtisadi aktivlik yaradır, Sinqapurda Marina Bay Sands resortu 2010-cu ildən sonra turizm və marka dəyərinə ciddi təkan verib. Belə beynəlxalq təcrübələr göstərir ki, kazinolar dövlət büdcəsinə böyük vergi gəlirləri gətirir, məşğulluğu artırır və turist axınını gücləndirir. Məsələn, Gürcüstanda 2001-ci ildən etibarən kazino fəaliyyəti qurulduqdan sonra sektordan ildə 100-150 milyon ABŞ dolları civarında vergi toplanır. Gürcüstanın nümunəsi xüsusilə diqqətçəkəndir. Turizmə göstərilən ardıcıl diqqət və kazinolar üçün sivil hüquqi çərçivənin yaradılması nəticəsində ölkəyə gələn turistlərin sayı son on ildə 10 dəfə artaraq 7 milyona çatıb. Bunun əsas səbəblərindən biri də kölgə iqtisadiyyatının azaldılması və qumarın qanuni çərçivəyə salınmasıdır. Qanuni kazinolar dövlətə vergi gəlirləri gətirdiyi kimi (Gürcüstanda hazırda cinayətkar və qeyri-qanuni qumar fəaliyyəti demək olar ki, tamamilə aradan qaldırılıb), eyni zamanda ölkə turizm brendini dünya miqyasında yüksəldib. Digər Şərqi Avropa və Asiya ölkələri də bu trendləri izləyir.

Məsələn, Qazaxıstan qumar oyunlarından 2023-cü ildə 2,85 milyard ABŞ dolları gəlir əldə edib, Özbəkistan 2025-ci ildə kazinoların lisenziyalaşdırılmasına başlayacaq və orada illik təxminən 2 milyard ABŞ dolları gəlir gözlənilir. Kazinolar Azərbaycanda turizmin şaxələnməsinə böyük töhfə verə bilər. Ölkəmizin coğrafi mövqeyi, zəngin tarixi və mədəni irsi sayəsində cazibədar turizm istiqaməti olmaq potensialı var, lakin hələ də qonşu ölkələr qədər yüksək səviyyədə beynəlxalq aləmdə tanınmır. Məsələn, Türkiyə, İran, Rusiya və Körfəz ölkələri kimi böyük potensiallı qumar bazarlarında azərbaycanlı turistlər də vardır. Bu ölkələrin bir çoxunda kazinolara icazə verildiyi üçün, onlardan gələn sərvət Azərbaycan ərazisinə deyil, qonşu məkanlara axır. Statistik rəqəmlərdən göründüyü kimi, Gürcüstan kazinolarının gəlirlərinin təxminən 20 faizi məhz azərbaycanlı oyunçular hesabına formalaşır. Xəzər dənizi sahilində və sərhəd zonalarında nəzərdə tutulan turizm zonalarında kazinoların yaradılması bu kapital axınının qarşısını ala, qonaqları elə Bakının yaxınlığında əyləndirə bilər.

"Sea Breeze" süni turizm adası layihəsi yüksək gəlirli turistləri - Rusiya, Türkiyə, İran, Qazaxıstan və Körfəz ölkələrindən gələnləri cəlb etməyi hədəfləyir. Bu cür komplekslərə gələn turistlər yalnız kazinoda yox, həm də hotellərdə, restoranlarda, tarixi-mədəni yerlərdə yerli iqtisadiyyata pul xərcləyirlər. Nəticədə bütün xidmət sektoru inkişaf edir. Leqal kazinoların biznesinə keçid Azərbaycanda yeni iş yerlərinin açılmasına səbəb olacaq. Dünyada bu sahə yalnız kazinodan ibarət olmayıb, eyni zamanda otelçilik, nəqliyyat, inşaat və əyləncə biznesləri ilə sıx bağlıdır. Azərbaycanlı analitiklər hesab edir ki, "kazino turizmi" təşəbbüsü minlərlə yeni iş imkanı yaradacaq. Misal üçün, Türkiyə və ABŞ-dakı kimi inteqrasiya olunmuş kurortlarda, eyni obyekt daxilində kazinolar otellər, konqres mərkəzləri, restoranlar və əyləncə obyektləri ilə birgə fəaliyyət göstərir. Bu, yerli əmək bazarını canlandırır - təhlükəsizlik xidməti, texniki personal, marketinq və idarəetmə sahələrində yeni işəgötürənlər meydana çıxır. Həmçinin, kazinolardan əldə olunan vergilər sosial layihələrin, infrastrukturun (yollar, hava limanı, elektron xidmətlər) və digər prioritet sahələrin maliyyələşdirilməsinə yönəldilə bilər.

Qanunla tənzimlənən qumar sektoru ölkənin "kölgə iqtisadiyyatı" ilə mübarizədə də vacib alət ola bilər. Artıq cari vəziyyətdə qeyri-leqal kazino və onlayn qumar platformaları ölkədən böyük kapital axınına səbəb olur, həmçinin fırıldaqçılıq və pul yuyulması riski yaradır. Qanunauyğun kazinoların yaradılması sayəsində bu fəaliyyətlər şəffaflaşar, yeni dövlət onların üzərindən vergi toplayar, cinayətkar qruplaşmaların qazanc mənbələri məhdudlaşar. Gürcüstanın təcrübəsi göstərir ki, qumarın leqallaşdırılması kölgə iqtisadiyyatı optimallaşdıraraq nəzarəti gücləndirir. Azərbaycanda da kazino fəaliyyəti ola bilər, şəffaf nizam-intizam modeli sosial-nəzərəçarpacaq zərərlərin qarşısı alınar, dövriyyədəki pullar legitim kanallara yönəldilər. Eyni zamanda, hədəf kütləsi dövlət siyasətinə uyğun, yeni yüksək gəlirli, intellektual turizmdən ibarət olacağı üçün həm yerli əhali, həm xarici cəmiyyət bu yeniliyi müsbət qiymətləndirəcək.

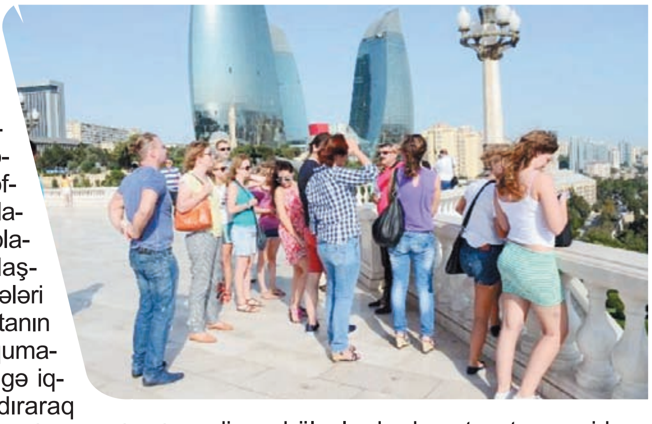

Nəticə etibarilə, ölkəmizdə kazinolara icazə verilməsi iqtisadi və sosial faydaları ilə rasional görünür. Dünyanın bir çox irimiqyaslı iqtisadiyyatlarında, o cümlədən Sinqapur, Monako, ABŞ və Yaponiya kimi ölkələrdə kazinolar turizmin rəqabət qabiliyyətini artıran ən güclü infrastrukturlardan sayılır. Azərbaycanda bu addım iqtisadi diversifikasiya, qeyri-neft gəlirləri, turizm axınının artırılması, iş yerlərinin yaradılması və kölgə fəaliyyətlərin azaldılması baxımından perspektivlidir. Beləliklə, mövcud təcrübələrdən faydalanaraq və sərt tənzimləmə mexanizmləri tətbiq etməklə, Azərbaycan da regionun cazibədar turizm məkanına çevrilə, dövlət büdcəsini gücləndirə və sosial proqramları dəstəkləyə bilər. Bu təşəbbüs ölkənin uzunmüddətli inkişaf strategiyasına uyğun şəkildə ümumi rifaha töhfə verəcək və həm iqtisadi, həm də sosial baxımdan xeyirli nəticələr doğuracaq.

Xüsusilə işğaldan azad edilmiş ərazilər - Laçın, Zəngilan, Qubadlı, Şuşa və digər bölgələrdə həyat artıq yenidən canlanır. Bu torpaqlarda inşa olunan müasir turizm infrastrukturu həm də gələcəyin təməlini qoyur. Qarabağın dağları, dərələri, yaşıllıqları yalnız vətənpərvərlik duyğularını deyil, turizm potensialını da gücləndirir. Ekoturizm, sağlamlıq turizmi, "yaşıl zona" anlayışları ilə yanaşı, bu bölgələrin beynəlxalq kazino kompleksləri üçün də cəlbedici məkana çevrilməsi mümkündür.

Ölkəmiz də bu modeldən bəhrələnə bilər. Regionların dirçəlişi yalnız yollarla, binalarla yox, orada iqtisadi həyatın, investisiya dövriyyəsinin və beynəlxalq marağın canlandırılması ilə mümkündür. Kazinolarla bağlı düşünülmüş, hüquqi əsaslara söykənən bir mexanizmin tətbiqi bu sahədə ciddi irəliləyişlərə yol aça bilər. Xüsusi iqtisadi zonalarda - Laçın dəhlizinə yaxın məkanlarda və ya Xəzəryanı turizm ərazilərində - bu tipli layihələr ölkəmizə yeni sərmayədarları cəlb edə, xidmət sektorunu hərəkətə gətirə və büdcəyə əlavə gəlir təmin edə bilər.

Qeyri-neft sektoru Azərbaycanın gələcəyidir. Bu gələcəyin bir parçası da, doğru qurulacağı təqdirdə, beynəlxalq səviyyəli kazino sənayesi ola bilər. Ölkəmiz bu sahədə öz modelini yaradaraq həm regionları dirçəldə, həm də özünü turizm bazarında yeni bir güc kimi tanıda bilər. Bu, həm iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətini artırar.

Nurlan ABDALOV,
"Respublika".

Respublika .- 2025.- 24 iyun (№ 128).- S.1;11.